

เรือลอยพระประทีป

กระทงหลวงของพระเจ้าแผ่นดิน

“เรือลอยพระประทีป จำลองจากเรือหลวง
ที่ใช้ในขบวนพยุหยาตราทางชลมารค
ปักเทียนรายบนหลังกระทงเรือ
ถวายให้ทรงจุดและปล่อยลอยไปตามแม่น้ำ...”

พระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวถึงการลอยพระประทีปในเดือนสิบสอง เป็นนักชดถุกษ์ที่เรียงเรียงตามราชประเพณีซึ่งมีมาในแผ่นดินสยามแต่โบราณ

ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการทำกระทงใหญ่ถวาย

ภาพกระทงใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ ๓
จิตรกรรมบนบานประตูพระอุโบสถวัดยานนาวา

สตรีชาววังกำลังจุดเทียนลอยพระประทีป
จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ
วัดเสนาสนารามราชวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พอถึงในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้มีการทำกระทงใหญ่ต่อมาอีก ๒ ปี ทรงทราบว่าเป็นการเปลืองเงิน จึงโปรดให้เลิกเสีย และโปรดให้มีเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชและเรือชัยแต่งแทนกระทงใหญ่สองลำ ประดับเครื่องสูง ได้แก่ ฉัตร เทียน บั้งแทรก เทียนประจำธงนักสราชถือหัวเรือท้ายเรือ ตามกระทงเรือตั้งเชิงเทียนใหญ่ มีเทียนเล่มยาวสำหรับจุดทุกกระทง บุชบกเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชตั้งพระพุทธรูปสีหิงค์น้อย หน้าบุชบกตั้งเครื่องนมัสการทองทิศ (เครื่องนมัสการทองใหญ่) เรือชัยตั้งพานพุ่มไม่มีเครื่องนมัสการ ทรงจุดเทียนเรือพระที่นั่งสองลำก่อน แล้วจึงจุดเทียนเรือกระทงตามลำดับ

พระราชพิธีลอยพระประทีป บริเวณท่าราชวรดิษฐ์
จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ วัดเสนาสนารามราชวรวิหาร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ครั้นถึงในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เปลี่ยนเรือชัย เป็นเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ที่ซ่อมแซมขึ้นใหม่ บุชบกเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชตั้งพระไชยวัฒนบุรีประจำรัชกาลที่ ๕ ส่วนกระทงใหญ่นั้นไม่ได้โปรดให้ทำทุกปี ถ้าปีใดมีกระทงใหญ่ก็เป็นการครึกครื้นเอิกเกริกยิ่งกว่าทุกปี

พระราชพิธีลอยพระประทีปบริเวณหน้าท่าราชวรดิษฐ์

จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม

